

SUPORTUL SAVANȚILOR USMF „NICOLAE TESTEMIȚANU” ÎN DEZVOLTAREA DISCIPLINEI DE GASTROENTEROLOGIE ȘI HEPATOLOGIE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SCIENTISTS SUPPORT MEDICAL UNIVERSITY "NICOLAE TESTEMIȚANU" IN THE DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF GASTROENTEROLOGY AND HEPATOLOGY IN REPUBLIC OF MOLDOVA

ПОДДЕРЖКА УЧЕНЫХ ГУМФ “Н. ТЕСТИМИЦАНУ” В РАЗВИТИЕ ГАСТРОЭНТЕРОЛОГИИ И ГЕПАТОЛОГИИ В РМ

Iuliana Lupașco¹, Vlada-Tatiana Dumbrava², Mariana Botnarenco², Ecaterina Cebanu², Veronica Cumpătă², Marina Ionașcu², Alina Jucov², Alina Luchian², Alina Pavalachi², Ana Mocanu², Ludmila Răileanu², Alina Tocan², Lidia Țăruș², Cristina Ursachii²

¹ Laboratorul de Gastroenterologie, USMF "Nicolae Testemițanu", Chișinău, Republica Moldova

² Departamentul Medicină Internă, Disciplina de Gastroenterologie, USMF "Nicolae Testemițanu", Chișinău, Republica Moldova

Summary

After the end of the Second World War, for the homeland defense, the entire staff of the Leningrad Institute of Medicine was transferred to Chișinău together with students and the entire teaching staff and was named the State Institute of Medicine from Chișinău.

The Institute began his work on 20 October 1945 with a single faculty – that of General Medicine. The first rector was appointed Sorocean Evpatii Christoforovici. Teachers within the USSR (Russia) had a great influence on the evolution of Moldova's medicine, including in the area of gastroenterology and hepatology.

The modern development of Gastroenterology and hepatology in our country had a permanent success because of the support of university rectors. A big contribution had and still have health care ministers from Moldova. The gastroenterology work progress in clinical and scientific field is determined by a permanent contact with chiefs of the university clinical bases and with colleagues from other specialties.

The progress of medical science, both of gastroenterology and hepatology is due to a correct and proper management.

The enormous work, both in the past as well as currently, of the entire team of scientists and illustrious physicians contributed and still contributes to the development of national medicine, including gastroenterology and hepatology.

Keywords: scientist, gastroenterology.

Резюме

После окончания Второй Мировой Войны, весь коллектив Ленинградского Медицинского Института был переведен в Кишинев вместе с студентами и всеми профессорами под названием Медицинский Государственный Институт Кишинева.

Институт начал свою деятельность 20 октября 1945 года, имея всего один факультет – Общая Медицина. Первым ректором был назван Сорочан Евпатий Кристофорович. Профессоры СССР (Россия) имели особенное влияние на развитие медицины в Молдове, включая гастроэнтерологию и гепатологию.

Развитие современной гастроэнтерологии и гепатологии в нашей стране имеет успех благодаря постоянной поддержке ректоров университета. Большой вклад внесли и вносят по сей день министры Здравоохранения Молдовы. Процветание клинической и научной деятельности осуществляется при постоянном сотрудничестве с глав-врачами клинической базы университета и при помощи коллег других специальностей.

Прогресс медицинских наук, гастроэнтерологии, а также гепатологии, обусловлен правильным и подходящим менеджментом.

Огромную работу, как в прошлом, так и в настоящем проделал весь коллектив прославленных ученых и врачей, которые способствовали и способствуют в дальнейшем развитию медицины, включая национальную гастроэнтерологию и гепатологию.

Ключевые слова: ученый, гастроэнтерология.

Istoria Universității

Institutul de medicină nr. 1 din Leningrad a fost evacuat în Kislovodsk în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. După război, institutul a fost transferat la Chișinău împreună cu studenții și întregul cadru profesoral didactic, biblioteca,

aparataje și alte piese necesare pentru procesul pedagogic, sub numele de Institutul de Stat de Medicină din Chișinău. Institutul și-a început activitatea la 20 octombrie 1945, având o singură facultate – cea de Medicină Generală, care întrunea 32 catedre, unde își făceau studiile cca 1000 de studenți.

Procesul didactic era realizat de 130 de profesori, inclusiv 20 doctori habilitați și 23 doctori în științe medicale.

Primul rector al institutului de stat de medicină a fost **D-nul Sorocean Evpatii Christoforovici**, originar din satul Ciorna, regiunea Odesa, care a absolvit Universitatea de Medicină din Odesa. În timpul războiului a fost chirurg de campanie. A fost numit rector la 20 octombrie 1945.

Dezvoltarea gastroenterologiei și hepatologiei moderne în țara noastră nu ar fi posibilă fără suportul permanent al rectorilor universității. Aducem mulțumiri deosebite foștilor rectori: **Nicolae Starostenco**, **Nicolae Testemițanu**, **Vasile Anestiadi**, **Leonid Cobileanschi** și mai ales actualului Rector, domnului academician Ion Ababii. Un suport permanent și important în dezvoltarea medicinei autohtone au adus Miniștrii Ocrotirii Sănătății din Republica Moldova: **Nicolae Testemițanu (1963 – 1968)**, **Chiril Draganiuc (1974– 1990)**, **Gheorghe Ghidirim (1990 – 1994)**, **Timotei Moșneaga (1994-1997)**, **Mihai Magdei (1997-1998)**, **Eugen Gladun (1998-1999)**, **Vasile Parasca (1999 – 2001)**, **Andrei Gherman (2001-2005)**, **Valerian Revenco (2005)**, **Ion Ababii (2005-2008)**, **Larisa Catrinici (2008 – 2009)**, **Vladimir Hotineanu (2009-2011)**, **Andrei Usatâi (2011-2014)**, **Mircea Buga (2015)**, **Ruxanda Glavan (2015-2016)**.

Pionerul gastroenterologiei din Republica Moldova a fost domnul profesor, d.h.ș.m., Om Emerit **Starostenco Nicolae**. Domnul profesor a fost un savant ilustru, un pedagog experimentat și un clinicist valoros. Din 1951 s-a aflat în fruntea catedrei de terapie a facultății Institutului de Medicină din Chișinău. Din 1953 este numit în funcție de Rector. Activitatea lui științifică a fost consacrată studierii maladiilor stomacului, intestinului și ficatului. Sub conducerea prof. Nicolae Starostenco în Moldova s-a format școala internștilor iscușiți inclusiv în domeniul gastroenterologiei. Domnul prof. Nicolae Starostenco a publicat circa 117 lucrări științifice, inclusiv 5 monografii majoritatea cărora a fost consacrată patologiei organelor digestive. Multstimatul D-nul Nicolae Starostenco a decedat la 14 martie 1972. Sub conducerea D-nului prof. au fost susținute 4 teze de doctor în medicină consacrate patologiei tractului digestiv:

Anatol Botnari (conf.) „Применение новокаина больным хроническим колитом и его влияние на секреторную функцию желудка”, 1963.

Filip Ambros (conf.) „Изменение основных функции желудка у больных язвенной болезнью и хроническим гастритом после применения минеральной воды Сергеев-ка”, 1969.

Ina Culacova (conf.) „Значение и сравнительная оценка тромбоцитарного показателя и осмотической резистентности эритроцитов в комплексной диагностике рака желудка и саркомы различной локализации”, 1959.

Timofei Moșneaga (conf.) „Изучение функции печени с помощью бенгал-роз-йод 131 у больных хроническим холециститом в процессе применения Корнештской минеральной воды”, 1968.

D-nul Mihail Poliuhov (1902-1968), d.h.ș.m., profesor, Savant Emerit a pus temelia hepatologiei neinfecțioase și a gastroenterologiei în Republica Moldova în perioada postbelică. Din 1952 a fost numit Șef al Catedrei de Terapie spitalicească (la baza SCR). Această catedră a fost predecesorul

Disciplinei de Gastroenterologie și Hepatologie actuale. Prof. Mihail Poliuhov a fost o persoană de o inteligență deosebită, erudiție vastă, modestie și umanism. A fost un savant ilustru, un foarte bun pedagog și clinicist. A publicat peste 60 lucrări științifice consacrate patologiei tractului digestiv și rolului educației fizice în susținerea sănătății omului. A pregătit o pleiadă de savanți în domeniul gastroenterologiei. A pregătit doctori în științe medicale, printre care prof. V. T. Dumbravă, **prof. C. Babiuc**, conf. V. Botnari, conf. E. Celac, **conf. I. Maximova**. Sub conducerea Domniei sale, colaboratorii catedrei, inclusiv **doc. G. F. Neghina**, **T. V. Korovina**, **E. Celac**, **I. L. Maximova**, **asist. P. A. Testemițanu**, E. A. Cebotareova au efectuat cercetări care vizau diagnosticul și tratamentul diverselor afecțiuni ale tractului gastro-intestinal. S-a studiat rolul apelor minerale din Moldova, al nucilor (I. Maximova), al regimului dietetic și a fitoterapiei (A. Vasilache) în bolile digestive. Sub conducerea Prof. Poliuhov M. în domeniul gastroenterologiei au fost susținute următoarele teze:

Evdochia Celac (conf.) „К лечению холецистохолангитов”, 1962.

Vasile Botnari (conf.) „О патоморфологии и лечении холецистита (экспериментально-морфологическое и клиническое исследование)”, 1964.

Constantin Babiuc (conf.) „О патоморфологии и клинике хронического холецистита при лечении неомицином и олететрином (экспериментально - морфологическое и клиническое исследование)”, 1967.

Gheorghe Negină (conf.) „К клинике и морфологии холециститов и некоторые вопросы лечения (клиническое и экспериментально-морфологическое исследование)”, 1971.

Vlada-Tatiana Dumbrava (prof.) „Динамика инсулиной активности и функционального состояния печени при сахарном диабете”, 1971.

Ina Maximova (conf.) „Влияние зерен грецких орехов на секрецию и кислотность желудочного сока”, 1957.

Estafeta în dezvoltarea gastroenterologiei și hepatologiei în țara noastră a fost primită de către profesor **Bocicarev Mihail**. Interesul științific principal al prof. Bocicariov a fost în domeniul pulmonologiei, cardiologiei și terapiei de campanie, dar totuși a arătat un interes deosebit față de gastroenterologie. În anii lui de activitate a fost prima ediție a: “Compendiului de lucrări a savanților Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, 1980” („Сборник трудов ученых КГМИ, 1980”). În premieră au fost editate materialele acestei conferințe sub denumirea de: “Bolile ficatului și căilor biliare, 122 pag. („Болезни печени и желчевыводящих путей)”, 1980 Chișinău. În 1980 a fost organizată prima conferință de gastroenterologie din Republica Moldova cu participarea savanților din diferite republici ale Uniunii Sovietice. D-nul prof. Bocicarev Mihail a condus cu succes catedra de terapie nr. 4 a USMF pînă în anul 1987. El s-a deosebit prin acuratețe, capacitate de muncă înaltă, cunoștințe vaste în medicina internă.

După plecarea generației mentorilor noștri, estafeta dezvoltării gastroenterologiei terapeutice a fost preluată de savanți vestiți: prof.univ., d.h.ș.m, Om emerit Zinaida Anestiadi, prof.univ., d.h.ș.m. Ion Țibirnă, prof.univ., d.ș.m. Grigore Bivol, **prof.univ., d.ș.m, Om emerit Ivan Butorov**,

prof.univ., d.h.ș.m. Serghei Matcovschi, prof.univ., d.h.ș.m. Valeriu Istrati, prof.univ., d.h.ș.m. Nicolae Bodrug, **prof. univ., d.h.ș.m. Constantin Babiuc**, prof.univ., d.h.ș.m, Om emerit Vlada-Tatiana Dumbrava.

D-na Zinaida Anestiadi, d.h.ș.m., profesor, Om Emerit, profesor în Disciplina Endocrinologie. Membru al Academiei de Științe din New York. D-na profesor Zinaida Anestiadi a pus bazele endocrinologiei naționale. Este un savant ilustru, pedagog erudit și clinician experimentat. Timp îndelungat a colaborat activ cu academicienii **Baranov V.** (Sankt-Petersburg) și **Efimov A.S.** (Kiev). O perioadă de 30 ani (până în 2012) a fost endocrinologul principal al MS RM. A fost primul Președinte al Consiliului Științific Specializat pe Boli Interne. D-na profesor Zinaida Anestiadi a fondat și este până în prezent Președinte al Societății Endocrinologilor din Moldova. Fiind pilonul endocrinologiei naționale, D-na Profesor Zinaida Anestiadi a contribuit și la dezvoltarea științei gastroenterologice în țara noastră. D-na prof. Anestiadi Z. a publicat peste 180 de lucrări științifice, a organizat traducerea și redactarea manualului „Endocrinologie” în limba română. A evaluat 2 manuale, unul din ele – în limba engleză. În premieră prof. Z. Anestiadi a elaborat curriculum specialității, multiple indicații metodice, cursuri pentru studenții facultății de medicină. Sub conducerea și cu suportul prof. Zinaida Anestiadi au fost susținute 6 teze în domeniul gastroenterologiei și hepatologiei:

Vlada-Tatiana Dumbrava (prof.) „Хронические диффузные заболевания печени и сахарный диабет”, 1993, d.h.ș.m., (consultant științific).

Alexandru Babin (conf.) „Большие и множественные дуоденальные язвы”, 1993, doctor în medicină, (conducător științific).

Maria Rusu (conf.) „Particularitățile clinice și hormonal-imunologice în evoluția și tratamentul bolii ulceroase a stomacului și duodenului la femei”, 1996, doctor în medicină, (conducător științific).

Iulianna Lupașco (conf.) „Interrelația funcției exo- și endocrine a pancreasului cu hepatita cronică”, 2000, doctor în medicină, (conducător științific).

Muchtar Abdulelah Saeid-Al Shargabi, Yemen „Hepatita cronică virală C și funcția glandei tiroide”, doctor în medicină, (consultant științific).

Iulianna Lupașco (conf.) „Hepatitele cronice virale B și C la adulți (factorii de risc, particularitățile clinico-evolutive, hormonal-metabolice, imunologice și optimizarea metodelor de tratament”, teza de doctor habilitat, etapa de finalizare (consultant științific).

D-nul Grigore Bivol, profesor, d.ș.m., fondatorul Medicinii de Familie în Republica Moldova. Mulți ani a fost specialistul principal în domeniul Medicina de Familie al MS RM. Actualmente conduce în funcție de Președinte Societatea Medicilor de Familie. D-nul prof. Grigore Bivol a contribuit mult la dezvoltarea gastroenterologiei în Republica Moldova. Pregătirea științifico-pedagogică prof. G. Bivol a efectuat-o la Moscova, unde și-a susținut teza de doctor în medicină „Influența terapiei dietetice asupra funcției de secreție a stomacului la pacienții tineri cu ulcer”. Prof. G. Bivol este o persoană erudită, se deosebește prin acuratețe, cu o experiență clinică și științifică bogată. A publicat mai mult

de 80 lucrări științifice în țară și peste hotare. Sub conducerea D-nului Prof. Bivol a fost editat *Îndrumarul Medicinii de Familie* (533 pag.), care conține 5 capitole consacrate patologiei gastrointestinale și hepatice. D-nul prof. G. Bivol este autor a 4 elaborări metodice consacrate alimentației în bolile digestive, diagnosticului și tratamentului maladiilor stomacului, esofagului, ficatului. Sub conducerea prof. G. Bivol în domeniul gastroenterologiei au fost susținute teze de doctor în medicină de următorii discipoli:

Alexandru Babin (conf.) „Большие и множественные язвы (особенность патогенеза, эндокринно-иммунологический статус, лечение и профилактика”, 1993.

Victoria Cereș (conf.) „Acupunctura în profilaxia recidivelor ulcerului duodenal”, 1999.

Ana Scorpan (conf.) „Corelațiile clinice, endoscopice și morfologice în boala de reflux gastroesofagian”, 2005.

D-nul **Ivan Butorov**, d.h.ș.m., profesor, savant ilustru, pedagog și clinicist experimentat. A colaborat activ și permanent cu savanții din Rusia (Moscova, Sankt-Petersburg). Aria principală de interes științific pentru prof. I. Butorov a fost pulmonologia și cardiologia. El a introdus aportul valoros și în domeniul gastroenterologiei și hepatologiei. În domeniul gastroenterologiei au fost publicate mai mult de 50 lucrări științifice, au fost obținute 2 brevete de invenție, au fost elaborate 2 îndrumări metodice. Sub conducerea prof. I. Butorov au fost susținute 3 teze de doctor în medicină în domeniul gastroenterologiei:

Svetlana Nichita „Gastropatiile în boala cronică obstructivă a plămânilor: criteriile clinice și de diagnostic”, 2009 (conducător științific).

Natalia Antonova „Particularitățile evoluției clinice și tratamentul complex al ulcerului duodenal la pacienții vîrstnici”, 2007 (conducător științific).

Ludmila David „Corecția farmacologică a dereglărilor metabolice la bolnavii cu steatohepatita non-alcolică”, 2010 (consultant științific).

D-nul **Constantin Babiuc (1939-2014)**, d.h.ș.m., profesor, a fost dascălul medicinii interne, unul dintre întemeietorii medicinii autohtone, cercetător ilustru, pedagog experimentat și clinician excelent, Om cu Literă Mare. D-nul prof. Constantin Babiuc a condus din anii 1987-2007 catedra Boli interne nr.1. A participat activ la traducerea din limba rusă în limba română a manualului de Boli interne sub redacția F. Comarov, V.Kukes, A.Smetnev (vol.1, 1999 – 453 p., vol 2, 2000 – 370 p.). Din inițiativa profesorului Babiuc și cu contribuția colectivului de autori, specialiști calificați în domeniu, a fost editat primul manual de medicină internă (două volume, 2007, reeditat în 2008) în Moldova. Bolile tractului digestiv și cele ale rinichilor, articulațiilor și țesutului conjunctiv au fost descrise în volumul II. Sub conducerea D-nului prof. Constantin Babiuc au fost susținute 2 teze de doctor în medicină în domeniul gastroenterologiei:

Sergiu Popa „Particularitățile clinico-imunologice și evolutive ale bolii ulceroase a duodenului în condiții de stimulare imună nespecifică”, 1995.

Maria Rusu „Particularitățile clinice și hormonal imunologice în evoluția și tratamentul bolii ulceroase a stomacului și duodenului la femei”, 1999.

Este autorul monografiei „Ulcerul gastric și duodenal”,

1999, 317 p., de asemenea 2 recomandări metodice și 22 articole în domeniul gastroenterologiei. Prof. C. Babiuc a contribuit nu doar la dezvoltarea gastroenterologiei, dar și a Medicinii interne în Moldova. Din anul 1993 a fost secretar științific al Comisiei de Probleme în Medicina Internă. Este autor al lucrării fundamentale în reumatologie, a publicat mai mult de 200 articole în țara noastră și peste hotare.

D-nul Ion Țibîrnă, d.h.ș.m., profesor universitar, poate fi numit pilonul medicinei interne din Republica Moldova, în special, în domeniul gastroenterologiei. El este un savant ilustru, de o vastă erudiție, pedagog experimentat și clinicist de performanță. Noi îl cunoaștem ca persoană binevoitoare, receptivă. Prof. Ion Țibîrnă este permanent implicat în pregătirea cadrelor științifice, la formarea lor ca savanți. Prof. Ion Țibîrnă conduce catedra de Medicină Internă a USMF "Nicolae Testemițanu" din 1988 și pînă în prezent. Colectivul condus de prof. I. Țibîrnă are ca direcție prioritară în activitate studiarea problemelor de diagnostic și tratament al bolilor stomacului și pancreasului. Domnia sa a publicat 3 monografii, peste 200 de lucrări științifice în medicina fundamentală și clinică și a elaborat 18 îndrumări metodice. El este autorul a 3 brevete de invenție și peste 30 de inovații. Sub conducerea prof. Ion Țibîrnă au fost susținute 2 teze de doctor în medicină:

Ion Arteni „Particularitățile clinico-evolutive și de tratament ale ulcerelor duodenale multiple”, 2001.

Elena Creangă „Studierea heterogenității genomice a *helicobacter pylori* în ulcerul gastroduodenal și considerații medicamentoase”, 2007.

D-nul Sergiu Matcovschi, d.h.ș.m., profesor universitar, este o personalitate distinsă, se deosebește prin nivelul înalt de pregătire în medicina internă, inclusiv în pulmonologie și cardiologie. El a efectuat studiile la doctorantură și postdoctorantură în Institutul de Pulmonologie în Sankt-Petersburg. Calitățile umane ale prof. S. Matcovschi se disting prin inteligență și modestie. Ultimii ani Prof. Matcovschi este preocupat de problemele hepatologiei. Din 2000 până în 2010 a fost șef de catedră de Medicină Internă. În prezent prof. S. Matcovschi este Președinte al Departamentului Medicina Internă, șef Clinică Medicală nr.1, șef Disciplină Medicina Internă – sinteze clinice, la USMF „Nicolae Testemițanu”. Din 2010, D-nul prof. S. Matcovschi este Președintele Seminarului Științific Boli Interne, Președintele Comisiei Metodice Boli Interne. Este autor la 240 articole, inclusiv 36 în domeniul gastroenterologiei, 1 brevet, 1 ghid, 1 elaborare metodică. Prof. S. Matcovschi colaborează activ cu savanții din alte țări – România, Germania, etc. Pe D-nul prof. S. Matcovschi îl cunoaștem ca un savant, pedagog și clinician demn de urmat. Prof. Sergiu Matcovschi a pregătit 8 doctori în medicină în diferite domenii ale medicinei, inclusiv în gastroenterologie:

Lilia Vlasov „Particularități hemodinamice și funcționale ale rinichilor în ciroza hepatică”, 2012.

Tcaciuc Eugen – teza de doctor habilitat pe tema „Hemodinamica centrală, pulmonară, hepatică și renală la pacienții cu ciroza hepatică (etapa de finisare).

Medvetchi-Munteanu Diana teza de doctor în medicină tema „Starea ventilației și hemodinamicii pulmonare la pacienții cu ciroza hepatică” (etapa de finisare).

Ariile de interes științific ale Prof. S. Matcovschi includ și

alte direcții ale medicinei interne. Sub conducerea Domniei sale au fost susținute tezele:

Nicolenco Ion „Tuberculoza pulmonară în practica internistului: erori de diagnostic”, 2007 (conducător);

Dumitraș Tatiana „Unele aspecte etiologice, clinic-evolutive și de tratament antibacterian în pneumoniile comunitare”, 2008 (conducător);

Țernă Eudochia „Tratamentul bronhopneumopatiei cronice obstructive cu bronhodilatatoare”, 2008 (conducător);

Talmaci Cornelia „Particularitățile clinico-evolutive ale pneumoniilor la bolnavii cu diabet zaharat”, 2008 (conducător);

Blaja-Lisnic Natalia „Pneumoniile comunitare la vîrstnici: particularități etiologice, clinice, paraclinice și de evoluție a bolii”, 2009 (conducător);

David Aliona „Calitatea vieții pacienților la diverse etape de evoluție a bronhopneumopatiei cronice obstructive”, 2013 (conducător);

Tcaciuc Angela „Aspecte de tratament al bronșitei cronice obstructive cu mucolitice și expectorante”, 2014 (conducător);

Martiniuc Constantin „Diagnosticul precoce și tratamentul hipertensiunii pulmonare în bronhopneumopatia obstructivă cronică și patologia mixtă cardio-pulmonară” dr.hab.med. (etapa de finisare).

D-nul Valeriu Istratii, profesor, d.h.ș.m., este un clinicist ilustru, unul dintre fondatorii semiologiei autohtone – fundamentul medicinei interne. D-nul profesor se află în fruntea catedrei de semiologie din anul 1998. Prof. V. Istratii se distinge prin cunoștințe complexe și vaste în diferite domenii ale medicinei interne, cum este cardiologia, dar este și specialist în angiografie, genetică medicală. V. Istratii s-a format ca specialist de forță în medicina internă datorită școlii de medicină din Harcov (academicianul Malai). Activitatea științifică a D-nului prof. V. Istratii se deosebește prin cercetări originale. Domnia sa este un pedagog eminent și clinicist experimentat. Ultimii ani în ariile de interes științific ale prof. V. Istratii au apărut gastroenterologia și hepatologia. În domeniul gastroenterologiei profesor V. Istratii a publicat 16 lucrări științifice și a elaborat două indicații metodice. Sub conducerea Dumnealui au fost susținute tezele consacrate problemelor gastroenterologiei și hepatologiei:

Gabriela Gorea „Anticorpi antifosfolipidici în hepatitele cronice”, 2003, (consultant științific).

Ludmila Condrățchi „Modificările clinico-metabolice și corecția lor la pacienții cu encefalopatia în ciroza hepatică”, 2009, (conducător științific).

Alina Scurtu „Particularități clinico-evolutive a bolii de reflux gastroesofagian în raport cu metabolismul și polimorfismul genetic a oxidului nitric”, 2014, (conducător științific).

D-nul Nicolae Bodrug, profesor, d.h.ș.m., șef de Disciplina Boli ocupaționale, șef de Clinică medicală. Profesor Nicolae Bodrug este cunoscut ca un savant de erudiție largă în diferite domenii ale medicinei interne: cardiologie, pulmonologie, boli ocupaționale. D-nul prof. Nicolae Bodrug colaborează mult cu savanții de peste hotare (România, Rusia). Ultimele decenii prof. Nicolae Bodrug este preocupat de aspectele mai puțin cunoscute și studiate ale gastroenterologiei moderne. A implementat în practică metode originale de tratament ale bolilor tractului digestiv și hepatice, folosind ozonoterapia. Se deosebește prin măiestrie pedagogică și capacitatea de

rezolvare a situațiilor clinice complicate. Sub conducerea Prof. N. Bodrug a fost susținută teza de doctor în medicină :

Eugen Cobileanschi (conf.) „Hemodinamica centrală, circuitul enterohepatic, microcirculația la bolnavii cu boala ulceroasă și schimbările lor în procesul tratamentului”.

Prof. Nicolae Bodrug a publicat 2 monografii foarte interesante și utile pentru practica medicală: „Ulcerul duodenal: patogenia, diagnosticul, tratamentul” și „Eficacitatea terapiei cu ozon în medicină”, 2012, 116 pagini. D-nul profesor N. Bodrug a elaborat 5 brevete de invenții, 24 indicații metodice pe cele mai importante patologii în domeniu gastroenterologic. El este autor a peste 76 publicații științifice în RM și peste hotare.

D-na Vlada-Tatiana Dumbrava, profesor, d.h.ș.m., Om Emerit. După absolvirea, în 1964 a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău a activat (1964-65) ca medic endocrinolog ordinator la Spitalul Clinic Republican pentru copii, iar în anii 1965-1967 – la SCR nr.1 ca endocrinolog. În 1971 susține teza de doctor în medicină, consacrată diabetului zaharat și funcției hepatice, apoi continuă activitatea științifică în problemele diabetului zaharat și a patologiei hepatice. În 1974 devine docent la catedra Terapie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Din perioada 1980-2012 a fost gastroenterologul principal al MS RM. Din 1987 până în prezent este Șef Disciplina Gastroenterologie, Departamentul Medicina Internă. În 1990 fondează hepatologia neinfecțioasă în RM, contribuie la crearea secției de hepatologie la SCR. În 1990 a fost fondator al Laboratorului de Gastroenterologie, în prezent este conducător științific și cercetător principal pe diferite proiecte naționale și internaționale. În 1993 susține teza de doctor habilitat în medicină. Din 1995-2005 – Președintele Comisiei științifico-metodice de Medicină Internă. Din 1999 din inițiativa și sub conducerea Domniei sale a fost creată asociația medicală “Hepateg”, a cărei Președinte este până în prezent. Academician al academiei “MAHEB” din Sankt-Petersburg.

Este autor a peste 500 lucrări științifice din țară și peste hotare, dintre care 12 cărți (manuale, ghiduri). Este autor a 11 brevete de invenție. A organizat mai mult de 16 conferințe, 4 congrese de gastroenterologie naționale cu participare internațională. Domnia sa acordă atenție deosebită pregătirii cadrelor și formării specialiștilor. La baza clinicii trec pregătirea medicilor rezidenți, secundari clinici, doctoranzi. Este posesor al ordinului Gloria muncii, medalie Dimitrie Cantemir Diplomelor de Onoare și a Diplomei AGPI al MSR, Academiei de Științe, Guvernului RM, Comisiei superioare de atestare, pentru activitatea fructuoasă în medicină. Prin activitatea sa permanent contribuie la prosperarea științei medicale. Sub conducerea prof. V. Dumbrava au fost susținute 3 teze de doctor habilitat în medicină:

Penu Aurel „Diagnosticul cu ultrasunete în medicina practică”, 1995.

Curocichin Ghenadie „Complexul dereglărilor metabolice la pacienți hipertensivi caracteristica clinico-genetică”, 2009.

Țurcan Svetlana „Colita ulceroasă nespecifică: particularitățile demografice, clinico-biologice, evolutive și managementul pacientului”, 2013.

Sub conducerea prof. V. Dumbrava au fost susținute 24 teze de doctor în medicină:

Bogulean Mina „Влияние комплексного лечения с применением оксигенотерапии на показатели функционального состояния печени у больных хроническим активным гепатитом”, 1989.

Țurcan Svetlana „Particularitățile clinico-imunologice în hepatitele cronice ale bolnavilor din diferite zone ecologice ale Moldovei”, 1995.

Iuc Victoria „Particularitățile clinico-biochimice și imunogenetice ale sclerodermiei sistemice”, 1995.

Bivol Eugenia „Aspecte clinice și imunobiochimice ale pielonefritelor cronice”, 1996.

Znagovan Alexandru „Elaborarea tehnologiei și cercetarea comprimatelor cu fibre vegetale tip-ES”, 1997 (consultant).

Cușnir Valeriu „Клиника, диагностика, патогенез и лечение заболеваний глаз, ассоциированных с инфицированностью вирусом гепатита В”, 2001 (consultant).

Adauji Stela „Aspecte farmaceutice și economice ale utilizării medicamentelor în tratamentul hepatitelor”, 2002 (consultant).

Gorea Gabriela „Anticorpii antifosfolipidici în hepatitele cronice”, 2003.

Tcaciuc Eugen „Modificările hemodinamicii centrale și portale și corecția lor la pacienții cu ciroze hepatice”, 2003.

Moscalu Iurie „Starea funcțională a ficatului la pacienții cu hepatite cronice ce contactează cu un complex de pesticide”, 2003.

Mukhtar Abdulelah Saeid Al-Shargabi „Hepatita cronică C și funcția glandei tiroide”, 2004.

Berliba Elina „Unele aspecte ale funcției hepatice la persoanele cu intoxicație cronică cu alcool”, 2005.

Vengher (Romanciuc) Ina „Hepatite cronice în aspect psihosomatic”, 2005.

Barba Doina „Urticaria cronică recidivantă și starea funcțională a ficatului”, 2005.

Adela Țurcanu „Particularitățile clinico-imunologice la pacienții cu hepatită cronică virală C în asociere cu infecția herpesviridae”, 2006.

Ludmila Tofan „Particularitățile clinico-paraclinice în diagnosticul diferitelor forme ale pancreatitelor cronice”, 2006.

Podgurschi Lilia „Aspecte de utilizare a uleiului de semințe de struguri în tratamentul complex a ulcerului duodenal”, 2009 (consultant).

Condrățchi Ludmila „Modificări clinico-metabolice și corecția lor la pacienții cu encefalopatie în ciroza hepatică”, 2009 (consultant).

Taran Natalia „Unele particularități clinico-paraclinice în hepatite cronice virale în dependență de conținutul nitriților și nitraților în organism”, 2010.

Maev Svetlana „Dereglările homeostazei macro și microelementelor la bolnavii cu hepatita cronică virală C”, 2011.

Solomon Larisa „Impactul cirozei hepatice asupra sănătății populației Republicii Moldova”, 2014 (consultant).

Scurtu Alina „Particularitățile clinico-paraclinice a bolii de reflux gastroesofagian în raport cu metabolismul și polimorfismul genetic al sintazelor oxidului nitric”, 2015.

Cobiltean Lucia „Dereglările hemostazei și corecția lor în ciroza hepatică”, 2015.

O pleiadă de savanți tineri vor continua dezvoltarea gastroenterologiei în Republica Moldova:

Svetlana Țurcan (d.h.ș.m., conferențiar), a publicat monografia la subiectul colitei ulcerative, pregătește doctoranzi.

Eugen Tcaciuc (d.ș.m., conferențiar), este la etapa de finisare a tezei de d.h.ș.m., pregătește 2 doctoranzi (consultant este S. Matcovschi).

Iulianna Lupașco (d.ș.m., conferențiar, șef Laborator de Gastroenterologie), a publicat monografia consacrată patologiei hepatice, a finalizat teza de d.h.ș.m., este la etapa de presuștinere.

Savanți de perspectivă sunt: conf. Angela Peltec, Iurie Moscalu, Elina Berliba, Adela Țurcanu, Alexandru Babin, Inna Vengher. Avem speranța că ei vor continua dezvoltarea gastroenterologiei naționale.

Prosperarea activității clinice și științifice a fost imposibilă fără conlucrarea cot la cot fructuoasă cu medicii-șefi ai bazelor clinice ale universității, cu colegii de alte specialități.

Timofei Moșneaga, d.ș.m., conferențiar, „Medic al Poporului”, ex-Medic-Șef al Spitalului Clinic Republican a fost o personalitate distinsă, care a contribuit mult la dezvoltarea sistemului de sănătate în țara noastră. Este mare aportul Domniei sale și la dezvoltarea gastroenterologiei. Menționăm contribuția binevoitoare a medicilor-șefi Mihail Ouș, Sergiu Popa, Anatolie Cebotaru. Fără serviciile paraclinice de diagnostic este imposibilă activitatea gastroenterologiei terapeutice. Aducem sincere mulțumiri fondatorului endoscopiei naționale conferențiarului Vasile Guțu, pionerilor ecografiei din R Moldova: dr.hab.med. Aurel Penu, conf. Andrei Testemițanu. Gastroenterologii permanent colaborează cu specialiștii chirurghi, reanimatologi, ginecologi.

Ne amintim cu drag de chirurgii iluștri: **prof., d.h.ș.m., Vasiliu Pavliuc, prof., d.h.ș.m., Constantin Țibirnă**, prof., d.h.ș.m., Andrei Spînu, care au fost mereu alături de interniști, au efectuat intervenții chirurgicale complicate la pacienții cu maladii gastrointestinale și hepatice complicate. Astăzi cot la cot cu gastroenterologii muncesc distinși medici chirurghi: acad. Gheorghe Ghidirim, acad. Vladimir Hotineanu, prof. Vladimir Cazacov, prof. Andrei Hotineanu, prof. Eugen Guțu, prof. Gheorghe Anghelici și mulți alții.

Transplantul hepatic în Republica Moldova

Acad. Vladimir Hotineanu, prin energia, entuziasmul și erudiția sa enciclopedică, cu suportul colegilor din România (prof., Irinel Popescu, prof. Vlad Brașoveanu) și cu implicarea colectivelor de chirurghi, reanimatologi, transplantologi, hepatologi a reușit să implementeze, timp de 3 ani și acum efectuează cu succes transplante de ficat în ciroza hepatică. Monitorizarea acestor pacienți (pre- și posttransplant) este efectuată de cercetătorul superior în Laboratorul de Gastroenterologie, d.ș.m. Natalia Taran.

Tratamentul antiviral în RM

Numai datorită lucrului în comun cu profesorii și cu colectivele conduse de ei a fost posibilă implementarea în țara noastră din 1998 a tratamentului antiviral (cu preparate de interferon și mai apoi cu interferon Pegilat, ribavirină, telaprevir, telbivudină) al bolnavilor cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale B, C, D. Au fost elaborate și implementate

în practica clinică preparatele autohtone: BioR, Pimistimulin, Pacovirin, Neomon-Hepa, pectina din mere. În stările grave, deseori incurabile este mare aportul reanimatologilor. Au rămas în amintire reanimatologii: prof., d.h.ș.m., Valeriu Ghereg, conf., d.h.ș.m., Victor Ciobanu. Astăzi lucrăm în comun cu medicii iscusiți, clinicieni experimentați și savanți iluștri cum este prof. univ., d.h.ș.m., Victor Cojocaru. Conlucrarea cu medicii ginecologi-obstetricieni este foarte strânsă în activitatea noastră, în cazurile de patologie hepatică la gravide. Ne amintim cu recunoștință de regretatul **acad., prof., d.h.ș.m., Eugen Gladun**. Astăzi solicităm ajutorul de la acad., prof., d.h.ș.m., Gheorghe Paladi, prof., d.h.ș.m., Ludmila Ețco, prof., d.h.ș.m., Olga Cernețki, prof., d.h.ș.m., Valeriu Friptu, și mulți alți medici ginecologi. Gastroenterologii și hepatologii interniști deseori au nevoie de sfatul și opinia epidemiologilor și medicilor infecționiști. Cu sentimente de recunoștință și respect ne amintim de fondatorii hepatologiei infecțioase: prof., d.h.ș.m., Isac Drobinskii, **prof., d.h.ș.m., Constantin Andriuța, prof., d.h.ș.m., Sava Țibuleac**. Cauza lor este continuată astăzi de savanții renumiți: prof., d.h.ș.m., Victor Pântea, prof., d.h.ș.m., Tiberiu Holban, prof., d.h.ș.m., Grigore Plăcintă, prof., d.h.ș.m., Galina Rusu. Avem o conlucrare permanentă cu iluștrii epidemiologi, microbiologi, virusologi: acad., prof., d.h.ș.m., Viorel Prisacari, acad., prof., d.h.ș.m., Valeriu Rudic, prof., d.h.ș.m., Constantin Spănu, prof., d.h.ș.m., Petru Iarovoi, prof., d.h.ș.m., Ion Băhnărel și mulți alții.

Progresul gastroenterologiei nu este posibil fără suportul și ajutorul specialiștilor în morfologie, biochimie, imunologie. Suntem recunoscători aportului acad., prof., d.h.ș.m., Eremia Zota, prof., d.h.ș.m., Valentin Gudumac, prof., d.h.ș.m., Lucia Andrieș, prof., d.h.ș.m., Serghei Ghinda. Este mare contribuția farmaciștilor și farmacologilor. Ne amintim de regretații acad., prof., d.h.ș.m., Vasile Procopișin, prof., d.h.ș.m., Boris Parii. Astăzi colaborăm cu acad., prof., d.h.ș.m., Victor Ghicavii, prof., d.h.ș.m., Veaceslav Gonțear, prof., d.h.ș.m., Anatol Nisteanu, prof., d.h.ș.m., Eugen Drug, prof., d.h.ș.m., Vladimir Safta. Există multe situații clinice dificile când avem nevoie de ajutorul consultativ al medicilor de alte specialități.

Apreciam contribuția și ajutorul: acad., prof., d.h.ș.m., Corcimar Ion, acad., prof., d.h.ș.m., Stanislav Groppa, prof., d.h.ș.m., Liliana Groppa, prof., d.h.ș.m., Valeriu Revenco, prof., d.h.ș.m., Eleonora Vataman, prof., d.h.ș.m., Caraușprof., d.h.ș.m., Victor Botnaru, prof., d.h.ș.m., Iavorschi Constantin, prof., d.h.ș.m., Lacusta Victor, prof., d.h.ș.m., Gavriliuc Mihail, prof., d.h.ș.m., Nacu Anatol, prof., d.h.ș.m., Revenco Mircea, prof., d.h.ș.m., Eugen Bendelic, prof., d.h.ș.m., Valeriu Cușnir, prof., d.h.ș.m., Zapuhlîh Grigore, prof., d.h.ș.m., Rotaru Natalia, prof., d.h.ș.m., Tănase Adrian și mulți alți colegi. Progresul științelor medicale, inclusiv al gastroenterologiei, funcționarea sistemului de sănătate, nu este posibilă fără un management adecvat. În permanență avem suportul profesorilor: prof., d.h.ș.m., Constantin Iațco, prof., d.h.ș.m., Larisa Spinei, prof., d.h.ș.m., Oleg Lozan.

Toate cele expuse ne vorbesc despre lucrul enorm efectuat în trecut și care astăzi continuă, lucrul în comun al întregului colectiv de savanți și medici, care a contribuit și va contribui pe viitor la dezvoltarea medicinei, inclusiv a gastroenterologiei naționale.